

XXXV. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2016

„Naši Jamáci“ aneb „Ať si každý vyzkouší zodpovědnost“

■ O práci s nejmladším seminářem, o výzkumnících z ilegální skupiny a o její legalizaci nám dnes popovídá její vedoucí MgA. Jonaš Konývka.



vý druhý ročník a ti, kdo už tím prošli, druhákům závidí.

■ Takže tvoji studenti reflektují Popelku pozitivně?

Myslím, že jo. Hlavně je fakt nabíjí, že vidí přímou reakci dětí na představení. A hlavně, jsou tu jako výzkumníci, ne lektoři, kteří dětem vysvětlí, jak to mají chápat a dělají jim osvětu v rámci řemesla. Jde o to vytáhnout z dětí co nejvíce pevných dat a ta pak prezentovat dál. A to je jedinečná zkušenost.

■ Můžeš se nám trochu představit?

V tuhle chvíli mám dvě pozice, jsem stále doktorand a zároveň odborný asistent na Ateliéru divadla a výchovy na Divadelní fakultě JAMU. Vyučuju právě předměty typu Popelka. Na ty se připravujeme předem, protože potřebuju, aby studenti věděli, do čeho jdou a aby to, co tu předvedou, mělo hlavu a patu.

■ Můžeš nám trochu představit své studenty?

Letos jsme tu počtvrté a z ilegální skupiny, jak nás nazval Milan Schejbal, jsme se postupně stali skupinou plně legální. Jezdí sem studenti druhého ročníku našeho ateliéru. Máme velký zájem tu být, protože divadlo pro děti hrané dospělými je něco, co by naši absolventi měli mít minimálně v merku. Díky široké diskusi k představením mám pocit, že má velký smysl, abychom tu byli. Pokaždé sem jezdí no-

■ Jak vypadá vaše příprava?

Snažíme se dát dohromady možnosti, jakým způsobem jde představení reflektovat, a řešíme, jaké techniky a metody lze v těchto kategoriích aplikovat, aby studenti zjistili, co potřebují. Samozřejmě musí hodně improvizovat. Je to pro ně velká zkouška, ale je dobře, že jí prochází. V Brně si můžeme ukázat balík možností, ale tady už je to hodně na nich. Skončí představení, my máme pět minut, abychom zkonzultovali, co by mohlo být problematické, a studenti se pak podle toho snaží ptát. Já tam s nimi pokaždé sedím a po skončení dílny reflektujeme, jakým způsobem hodinu vedli.

■ Jak jste se k Popelce dostali?

V roce 2013 jsem dostal prváky jako ročníkový vedoucí a říkal jsem si, že právě Popelka je skvělá a že je škoda, že sem ateliér nejedí a nemá s tímhle druhem divadla kontakt. Tak jsem

se ozval Simoně Bezouškové, jestli můžeme přijet a ona nás vřele přijala. Nejdřív jsme tu jen pobývali, zapojili se do diskuse a nasáli atmosféru. Na základě toho jsme se se Simonou domluvili, jestli bychom za rok nemohli zase přijet, ale už nejen jako vnější pozorovatelé. A Simona nám tehdy dala tu ilegální skupinu – vedle tří dílen jsme vedli speciální skupinu dětí, věkově mezi prvním a druhým stupněm. Proto ilegální, že jsme se pohybovali někde na hranici. To byl druhý rok a loni i letos jsme už měli pevně první skupinu, takže už jsme tu „plně legálně“.

■ Mění se váš způsob práce s dětmi?

To je těžké říct, protože jak se skupiny studentů mění, tak musím každý ročník připravit od nuly. Aktuálně je tu studentů devět a potřebuji, aby se všichni prostřídali ve vedení dílny i prezentaci na rozboračku. Ať si každý vyzkouší tu zodpovědnost a pak je nucen to dobře odprezentovat. Letos jsme vynechali zapojení do zpravodaje, které se ještě zajišťovalo a formát by se určitě ještě mě-

nil. Využili jsme ho minulý a předminulý rok, ale letos se nám s Kamilou (MgA. Kamila Konývková Kostřicová, pozn. red.) narodilo dítě a ona to se mnou celé vedla, měla na starost právě psaní do zpravodaje, ale s malým to nešlo zkombinovat. Což nás hodně mrzí, protože tím se naši studenti také učili. Od začátku semestru se s Kamilou připravovali na psaní glos a tady je realizovali.

■ Pověz nám ještě o Kamče, v minulých letech jsem poměr vaší práce vnímala fifty-fifty...

Je na stejné pozici jako já, zároveň doktorandkou a pedagožkou. Vede zase jiné předměty, především reflexi divadelního díla a teorii divadla. I na základě toho se zabývá způsoby, jak psát recenze, glosy, prostě texty s vlastním názorem. Pro formát Popelky vybrala napsání kratičké glosy, která bude mít hlavu a patu, mohou si za ní stát a ideálně bude i vtipná. Takže se taky snažila jasně, úzce profilovat, co a jak by se studenty měla dělat. Takže to opravdu bylo fifty-fifty, oba se snažíme se studenty pracovat, já měl vždy na starost dílny, ona s nimi psala glosy a řešila zpravodaj.

■ Co je tedy teď tvým nejdůležitějším úkolem?

Dávám studentům zpětnou vazbu, jsou ve vyučovacím procesu a jdou tady s kůží na trh. I proto se přímo nezapojuju do vedení dílny. Nechávám je se v tom topit nebo to řešit s přehledem, jak potřebují a jak jim to zrovna jde, stejně tak do prezentací se nezapojuju. Takže cítím sama sebe jako jejich oko zvenčí.

Ráchel Duchková



Princ dorazil. Vážně.

■ Divadelní soubor Tábor přivezl na Popelku svou inscenaci pohádky Stanislava Tomka **ANDULKA A LOUPEŽNÍCI**. Scénář je v podstatě rozvedenou více či méně nepovedenou anekdotou o skupině velmi českých loupežníků, kteří byli nedávno vyhnáni ze sousedního království a jejichž loupežnická truhlička je prázdná. Je tedy potřeba okamžitě "jednat". Ten, který se považuje za nejchytřejšího z nich, navrhne unést místní princeznu Aničku a požadovat za ni výkupné... Stane se to, že nešikovní loupežníci omylem unesou nejprve princeznu chůvu, kterou se v obavě z prozrazení rozhodnou v lese přemluvit, že se stane vězněm za účelem domácích prací, a vydají se svůj omyl napravit. Při druhém pokusu narazí v zámecké zahradě na Aničku, které říkájí Andulka (společníci-jmenovkyni princezničky) - pečlivě se jí vyptávají, jak se jmenuje, a nejsou schopni rozeznat další přehmat a hrozí, že se jim v lese začnou kupit bezcenní rukojmí...

Z uvedeného je zcela zřejmé, že textová předloha nenese ani známky realistické pohádky a ani příliš kvalitní literatury. O boj dobra se zlem zde zavádíme jen v rovině čistě akademické. Dovolím si tvrdit, že bych mohl hovořit snad jen o boji zla se svou vlastní hloupostí. Tato skutečnost by pro inscenaci nemusela být nutně likvidační, kdyby to inscenátoři dokázali rozeznat a nevydali se cestou scénování na principu životní hodnověrnosti. Bohužel tímto omylem přivádějí hlediště do permanentních rozpaků. Přece někdo po mě nemůže chtít, abych věřil, že unesená osoba neuteče při první příležitosti.

ti. Opravdu se mám o někoho obávat? Pro milovníky detektivek uvádím, že hrozba zveřejnění odposlechů nebo následné rozšlapání košíčku nepadla. Asi nejjasnějším důkazem nepozorného čtení pro mě je zmínka o očekávaném příjezdu princezny ženicha, jehož existence je pro příběh naprosto zbytečná a který v samotném finále, kdy je už celý "problém" s loupežníky vyřešen, opravdu na jevišti z pravé strany (z pohledu diváka) vstoupí a může jít opona. Buď se jedná o dobře připravený, nicméně režijně nepochopený a tudíž nevyužitý gag, nebo trestuhodné opomenutí zbytečnějšího motivu než ostatní.



Netvrdím, že není možné i takto (ve všech parametrech) řídký text inscenovat úspěšně a zajímavě. Naopak, může být dobrým prostorem pro využití vlastní režijní a herecké invence. Při správném zvolení žánru a jeho důsledném uplatnění ve všech složkách může vzniknout skvělá groteska, fraška, commedia dell'arte... Bohužel namísto komediálně rozehrávaných situací, průběžně budovaných gagů a tematizované hravosti jsme svědky nezmotivovaného odříkávání nedramatického textu. Humor, který je v textu obsažen, zůstává jen ve slovní rovině a na jevišti

není převeden téměř žádnými divadelními prostředky. Není pro něj vybudovaná opora ani v situaci, ani v jeho hereckém provedení. Což ovšem neznamená, že by soubor nedisponoval herci, kteří by takového projevu schopni byli. A věřím, že pro mladé herce, kteří na jevišti převažovali, by bylo jistě cennější pokusit se sestavit si scénář sami. S velkou pravděpodobností by soubor s Andulkou a loupežníky vyhráli.

René Vápeník



Miroslav Král – Znovuzrození, láska a jmelí

■ 1. neratovická divadelní společnost v čele s režisérem Miroslavem Králem má za sebou velmi krušné období, které vyvrcholilo personálními změnami v souboru, jenž už nyní opět stojí pevně na nohou. Na letošním ročníku Popelky to stvrdil představením „Oslí kůže aneb Nebojíš se, princezničko?“ Více už Miroslav Král.

■ Když jsme spolu dělali rozhovor pro Kukátko naposledy (2014), říkal jste, že při práci na inscenaci vás nejvíce inspiroje poslech hudby. Bylo tomu tak i u Oslí kůže?

Tady to bylo maličko jinak. Chtěl jsem ji udělat strašně dlouho. Nechal jsem si ji na svoje narozeniny, kdy přecházím z dospělosti ke stáří. (Smích) Přes folkloristiku mám velký vztah ke jmelí, jeho mystice a opeře o něm – Norma. Dlouho jsem hledal hudbu, až jsem ji našel přes Normu a árii Casta Diva, což je modlitba ke jmelí, a použil jsem ji jako leitmotiv. Pohádka je klasicistní, takže tvary byly dané. Jde také o průnik klasicistní a sou-

časné módy. Hudba spíš určovala barvy.

■ Mluvíme-li o inspiraci současnou módou, má stylizace docela blízko i k metalu, zejména co se týče vizáže prince a Vítka.

Ano. Řekl bych vám, kdo zpíval v áriích, ale o současné hudbě nevím vůbec nic. Ne že bych se jí nějak bránil. Prostě jsem do ní nedorostl. (Smích) Velice důležitá je sexualita prince. V inscenaci je láska duchovní, kterou zastupuje intelektuální král, jenž je ovšem také zmítaný nepochopitelnou vášní. Zamiluje se a totálně zblbne. Princ pro mě představuje lásku tělesnou a živočišnou.

■ Říkal jste, že jste Oslí kůži chtěl zpracovat už dlouho, ale před dvěma lety jste se mi svěřil s tím, že byste chtěl moc udělat Kytici jako odpověď na film F. A. Brabce, který se vám nelíbil. Pracujete na tom v současnosti?

Ne, protože se soubor z devadesáti procent proměnil. Je v něm spousta amatérských herců, kteří nikdy v životě nehráli divadlo, a v Oslí kůži měl svou první roli. Je to realismus, próza a Kytice je stylizovaná. Člověk musí umět pracovat s veršem atd. Nechci to tedy uspěchat. Kytici mám v hlavě pořád. Vím jak a vím proč, ale není zatím s kým. Ne že by noví herci byli špatní, ale musíme se spolu dostat přes nějakou cestu. Jak měl soubor dvacet let, vyhnul. Už zkoušíme novou inscenaci. Je to také téměř neznámá pohádka. Po dlouhém francouzském bloudění jsme se



vrátili do české kotliny a pracujeme na Třech kmotech od Boženy Němcové. Je to téměř neznámá pohádka a myslím si, že je v současné době velmi na ostří nože. Objevuje se v ní svár křesťanství a jiné víry skrz vášnivou zápletku.

Jirka Štraub

Oslí kůže ala tragédie lyrique

■ Po určité přestávce nejen v účasti na rakovnických Popelkách, nýbrž v činnosti souboru vůbec, se v pátek vrátila do programu národní přehlídky Činoherního divadla pro děti 1. neratovická divadelní společnost. A to je dobrá zpráva, protože spolu s ní se zákonitě vrátila také dětmi zbožňovaná iluzivní pohádka. Pohádka, která se obejde bez divadla na divadle a bez zcizovacích efektů. Velký pohádkový příběh se silným etickým sdělením a s postavami hrdinů, kteří si zaslouží, abychom se s nimi ztotožňovali. Divadelní vyprávění, jehož vysoká estetická úroveň je jaksi samozřejmostí, protože ji onen velký příběh zcela přirozeně vyžaduje.

Dramaturgická volba padla na jeden ze základních stavebních kamenů evropského pohádkového kánonu, a sice na klasicistní francouzskou Pohádku o oslí kůži.

Když na sklonku sedmnáctého století vydal francouzský akademik Charles Perrault sbírku Pohádky mé matky husy, netušil, že napsal evropskou pohádkovou bibli. Jestliže se na letošní Popelce diskutovalo o tom, co že jsou to archetypy v pohádkách, v Pohádkách mé matky husy je můžeme najít pěkně vedle sebe jako apoštoly na Orloji. Pohádka o oslí kůži je zde přitom ještě ve své rané podobě, nedeformované pozdějším určením žánru pohádky dětským konzumentům. Tím, za koho se má nebohý princez-

nička v den svých osmnáctých narozenin provdat a před kým se rozhodne v převlečení do oslí kůže uprchnout, je její vlastní otec... Když překládal Perraultovy pohádky do češtiny František Hrubín, některé původní motivy upravil tak, aby lépe odpovídaly české pohádkové tradici. V představení 1. neratovické společnosti tak zmíněný motiv nalezneme již v zpracované podobě: princezna je nucena na základě poslední vůle své zesnulé matky pojmout za chotě sousedního o dvacet let staršího krále. S Hrubínovým překladem pracoval na rozhraní sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století neprávem opomíjený český dramatik a spisovatel Tomáš Pěkný. Napsal nejprve rozhla-



sovou hru pro děti O princezně Oslí kůži a poté scénář televizní pohádky A nebojíš se, princezničko? Posledně jmenovaný titul se stal základem textové předlohy neratovické divadelní inscenace. Tomáš Pěkný obohatil klasickou pohádku o motiv oběti, kdy se princezna po mnoha peripetiích rozhodne dobrovolně naráz zestárnout o deset let života výměnou za to, že její milovaný o dvacet let starší král stejným kouzlem o deset let omládne. Posledním, kdo ještě do textu – tak, jak zazněl dnes z rakovnického jeviště – zasáhl, byl režisér Miroslav Král prostřednictvím razantní inscenační úpravy. Připsal nonverbální prolog s postavou princezny Matky, které dal významnou dramatickou funkci jakési matriarchální bohyně, řídící osudy jednajících postav, zejména své dcery. To ona je tajemnou kmotrou z lesní samoty a to ona je prostou chalupnicí, která se princeznu ujme, když nikým nepoznána a zubožená bloudí krajem po útěku před svatbou. V Pěkného textu princezna ve druhé polovině pohádky prchá z domova před nechtěným ženichem, aby sama na vlastní pěst čelila přirozeným nástrahám života a postupně došla poznání, že mládí je relativní a krása ošidná. V Králově úpravě je vše pevně v rukou osudu



respektive Bohyně Matky – to ona promění před očima diváků postavu Vítka v postavu zlého Prince, který se stane živou nástrahou na princeznu při její stěžejní životní zkoušce...

Osobně se domnívám, že oslabení vlastní aktivity hrdinky a posílení role osudovosti je možné, ne však výhodné. Silnější katarzní zážitek by ve mně vyvolalo, kdy by ke změně hodnotového žebříčku došla hrdinka přirozenou cestou, bez cizí pomoci.

S tématem osudovosti dobře koresponduje i celkový formální rámec inscenace. Vše je silně

stylizováno, takže se pohádka na jevišti proměňuje v činoherní operu. Tomu odpovídá nejen hudební plán, ale i celé režijně scénografické řešení inscenace (včetně pompézních kostýmů, rafinovaného barokně laděného svícení a citlivé práce s kouřostrojem či stínoherními efekty). Nedílnou součástí výtvarného konceptu je i silně expresivní líčení herců. V případě princezny se mi jeví jako nevýhodné, protože oslabuje motivy hrdičina bezstarostného mládí a čistoty. V důsledku toho princeznina lehkovážnost nemusí působit jako nemoc

mládí, nýbrž jako charakterová vada.

Režie klade hlavní důraz na kompozici pompézních jevištních obrazů. Její silnou stránkou je vytváření sugestivní atmosféry a mnohokrát působení na divákovy smysly. Naopak nedostatek pozornosti je věnován detailům při výstavbě dramatických situací a pečlivějšímu režijnímu akcentu při práci s dialogy.

Přes dílčí výhrady jsme měli co dělat s ukázkou promyšlené režijně dramaturgické koncepce výpravné iluzivní pohádky.

Luděk Horký

Bez písniček pro mě není pohádka

■ **Rozhovor s režisérem a hercem Divadelního souboru Tábor Václavem Novákem starším.**

■ **Zeptám se nejprve na text. Co je zač, jak jste k němu přišli?**

Tento text jsme objevili na Di-lii. Líbilo se nám, že je humorový, tedy jsme po něm sáhli. Nakonec to dopadlo tak, že jsme se seznámili i s jeho autorem. Mám u nás v souboru na starosti knihovnu a on chtěl půjčit nějaké texty. Obrátil se na nás a já jsem si říkal, že to jméno je mi nějak povědomé... Kontaktovali jsme ho a zjistili, že on opravdu napsal tuhle pohádku. Píše spíš pohádky, z dalších her napsal například Jak to bylo s Růženkou.

■ **Hledali jste mezi texty přímo pohádku?**

Ano, já vlastně dělám výhradně pohádky. Za těch šestnáct let od doby, kdy jsem se pustil do režie, je tahle pohádka mým osmáctá. Divadlo dělám padesát let, začínal jsem v dětském souboru, kde se hrály pouze pohádky. V roce 1990 mi nabídli z mého současného souboru, abych si s nimi zahrál. Říkal jsem, jo, určitě, alespoň budu dělat něco jiného než pohádky. A stejně mi zůstaly.

■ **Ještě vás to po takové době baví? Objevujete v tom něco nového?**

Baví mě práce s lidmi. Kdyby mě to nebavilo, nedělal bych to. Hrajeme v podstatě celá rodina. Manželka, syn, vnučka. Při-

pravujeme další pohádku, která bude mít premiéru 3. prosince, a tam už hraje i dcera, která se vrátila po mateřské. V divadle se setkáváme.

■ **Lákalo vás někdy i divadlo pro dospělé?**

Pepa Konrád u nás dělá hry pro dospělé a já si v nich rád zahrāju. Ale režii ne.

■ **Máte vlastní i hudbu a scénou, všechno vzniká přímo v souboru?**

Všechno je ze souboru. Petr Vohradník, který nám pouštěl hudbu, ji i skládal. Pro mě není pohádka bez písniček. Tahle pohádka je měla už v textu, ale například jak děláme tu další pohádku, tam písničky nejsou a museli jsme tři připsat. Já na to moc nejsem, tak vždycky



najdu někoho, kdo mi napíše slova, a Petr Vohradník napíše hudbu. Písničky jsou taková změna, pohádku ožíví.

-pes-

Bylo to divadlo – nebyl to trik!

■ Prvním inspirativním představením POPELKY 2016 byla inscenace Divadla DRAK z Hradce Králové „POSLEDNÍ TRIK GEORGESE MÉLIÈSE“. V kontextu profesionálního divadla výjimečná divadelní inscenace, která snese nejpřísnější kritéria moderního evropského divadla nejen pro děti a mládež, prokázala jednoznačně a bez sebemenšího zaváhání své kvality.



Formálně dokonale nastavený
koncept tandemu Jiří Havelka
– Marek Zákostelecký ve spo-

jení z dokonalým provedením,
jak uměleckých tak i technic-
kých složek souboru, spolehli-

vě zanechává v divácích silnou emocionální stopu a nesmazatelný divadelní zážitek. Groteskou vyprávěný životní příběh geniálního filmového mága George Mélièse, příběh konce jeho života a odhodlaného „úsměvného“ souboje se smrtí fascinuje diváky množstvím formálně dokonale provedených kouzel, triků a iluzionistických čísel, které jsou ovšem prostředkem ke sdělení obsáhlovému. Humanistické poslání inscenace je oslavou síly ducha, talentu a neutuchající touhy bavit sebe i diváky. Výsledná iluze je dokonalá a v mnohém očištná. Příběh muže - umělce, který v sanatoriu čeká na svou smrt, není unavenou tryznou, ale energickým a svrchovaně zábavným, inteligentním divadlem, které nejen že ví, co chce, ale ví, jak a přes co to udělat a umí to také efektivně i efektně sdělovat. Je velmi

příjemně pyšně prohlásit, že se i díky této české divadelní inscenaci stává Georges Mélièse nesmrtelným. To v první řadě. A v druhé řadě je nutno poznamenat, že jde o velký návrat Divadla DRAK na výsluní evropských divadelních scén a to nepopíratelně ve své nejlepší kondici.

Reflexe všech věkových kategorií prověřila divadelní kvality této inscenace s jednoznačným závěrem, že v této inscenaci divadlo opravdu žije a diváky silně emocionálně rezonuje. Snad je to další krůček k tomu, aby se české divadlo stalo opět evropskou divadelní velmocí, jak tomu bylo například v šedesátých letech. Přejme si to a hlavně na tom všichni pracujme. Vzory a inspirační zdroje tu totiž máme. Inscenace DRAKU je bezesporu jedním z nich!

Jaromír Hruška



Místo hračky rýmováčky

Hledej řádek po řádku
z postavičky pohádku.
Když myslíš, žeš' uhlí pravou,
otoč papír dolů hlavou.

Miss world na první pohled zjevná,
leč nejspíš trochu chudokrevná...
Jen lásky polibek je mocen
zlomit alergii na ovoce.

Sněhurka

Ačkoli je to lovec dravý,
V jídle je tuze vybíravý.
Rozhodování špatně nese
– příliš hlasů spolu pře se.

Drak vícehlavý

Důchod tráví v přírody lůně,
Vždyť na záda už chudák stůně.
Však experimenty v kuchyni
Trestní stíhání zavíní.

Ježibaba

Tři přátelé, sousedi čerství
dělají výzkum v stavitelství.
Zvědaví jsme: po boji
čí práce crashtest ustojí.

Tři malá prasátka



PROGRAM:

Sobota 5. listopadu 2016

10.00 – 11.15, Tylovo divadlo

Inspirativní představení

Divadlo A. Dvořáka Příbram

režie: Kateřina Baranowska

Jules Verne, Vít Peřina

Tajemný hrad v Karpatech

(pro děti od 8 let)

14.00 – 15.00, Tylovo divadlo

ČERVIVEN senior, SPgŠ Krnov

režie: Petra Severinová

Karel Čapek, Petra Severinová:

Bedřich a Judita

(pro děti od 13 let)

16.30 – 18.00, Foyer Tylova divadla

Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Bedřich a Judita)

18.00 – 19.00, Tylovo divadlo

HOP-HOP, ZUŠ Ostrov

režie: Irena Konývková

Ota Hofman, Irena Konývková:

Útěk

(pro děti od 12 let)

20.30 – 22.00, Foyer Tylova divadla

Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Útěk)

22.00 – 23.30, Foyer Tylova divadla

Diskusní fórum (Tajemný hrad v Karpatech)

Neděle 6. listopadu 2016

11.00 – 12.00, Tylovo divadlo

Host přehlídky

Naivní divadlo Liberec

režie: Tomáš Dvořák

Vít Peřina

Komáři se ženili aneb

Ze života obtížného hmyzu

(pro děti od 6 let)

12.30, Foyer Tylova divadla

Slavnostní zakončení

Popelky Rakovník 2016

s vyhlášením výsledků

a předáním ocenění a vyhlášením výsledků
autorské soutěže Oříšky pro Popelku